

UITGEBREIDE TOELICHTING TUSSENTIJDSE OPBRENGSTEN PROGRAMMA STERK UTRECHTS BESTUUR

Programmalijn Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken

Met deze programmalijn bieden we samenwerkingspartners en onszelf ruimte om na te denken over en inzicht te krijgen in rollen, verantwoordelijkheden en rolwisselingen, om elkaar makkelijker en beter te begrijpen en de slagvaardigheid te verbeteren.

Wat hebben we gedaan?

Er zijn verschillende sessies georganiseerd:

- *Inspiratielezing 'regionaal samenwerken' voor volksvertegenwoordigers (november 2021)*
Tijdens deze lezing is door een panel van deskundigen inspiratie gegeven over hoe volksvertegenwoordigers een rol kunnen pakken in regionale samenwerkingsverbanden.
- *Bijeenkomst 'Rolbewust in de regio' voor bestuurders (december 2021)*
Tijdens deze bijeenkomst hebben bestuurders met elkaar gereflecteerd over rollen en verantwoordelijkheden in samenwerkingen. Dit aan de hand van *capabilities* voor succesvol samenwerken, ingebracht door een deskundige.
- *Leerateliers 'Dynamiek in samenwerkingen' voor secretarissen en strategen (december 2021, januari 2022, februari 2022 en maart 2022)*
Drie leerateliers over de belangrijke aandachtspunten bij samenwerking, gekoppeld aan de inhoudelijke thema's energie, wonen en mobiliteit. En een vierde en afsluitende bijeenkomst waarin de lessen gebundeld werden.
- *Bijeenkomst 'Het belang van regionale samenwerking' voor bestuurders (oktober 2022)*
Tijdens deze bijeenkomst zijn aanwezigen met elkaar in gesprek gegaan over hoe men goed op die regionale schaal kan samenwerken. Daarnaast was dit een kennismaking met veel nieuwe wethouders aangezien de bijeenkomst vlak na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 plaatsvond.

In overleg met de griffie is besloten om de tweede inspiratielezing voor volksvertegenwoordigers te verplaatsen naar Q2 2023. Dit in verband met de provinciale- en waterschapsverkiezingen. De bijeenkomst voor nieuwe Statenleden en andere volksvertegenwoordigers in de provincie zal gaan over het belang van regionale samenwerking waarin een koppeling wordt gelegd met de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast geeft het moment van deze bijeenkomst 'nieuwe' volksvertegenwoordigers de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en leren kennen.

Ook is een verkenning gedaan naar de mogelijkheden van een *serious game 'rolneming'* voor ambtenaren. De mogelijk te ontwikkelen games sluiten onvoldoende aan bij het vraagstuk en kennen overlap met de ontwikkelde game vanuit de Omgevingswet. Gecombineerd met de gevoelde drukte en overbevraging van (gemeentelijke) ambtenaren, is besloten deze game niet te ontwikkelen.

Programmalijn Relatie en ontmoeten

Elkaar ontmoeten en een duurzame relatie opbouwen draagt bij aan meer vertrouwen en verbinding, waardoor de samenwerking soepeler en constructiever verloopt.

Wat hebben we gedaan?

Het programmaplan SUB is met de gemeenten en waterschappen in de provincie ontwikkeld. Hiermee is bijgedragen aan ontmoeting, aan het opbouwen van de relaties en aan het (verder) ontwikkelen van een bestuurlijk en ambtelijk netwerk. Daarnaast zijn de ambtelijke accounthouders bestuurlijke zaken gestart. De accounthouders zijn aanvullend op de inhoudelijke afstemming. De accounthouders hebben regelmatig contact met hun evenknie bij de gemeenten en waterschappen, zodat we op de hoogte zijn van de bestuurlijke aangelegenheden die onderling spelen.

Tot slot hebben de bij de andere programmalijnen beschreven bijeenkomsten bijgedragen aan ontmoeting en het versterken van de relatie. In alle bijeenkomsten is een onderdeel met interactie en netwerken opgenomen. Door Covid hebben een aantal bijeenkomsten digitaal of hybride plaatsgevonden. Dit heeft het netwerk-aspect bemoeilijkt. Door bijvoorbeeld 'speeddates' en break-out rooms is geprobeerd hier op een digitale manier aan tegemoet te komen.

De bijeenkomsten die wel fysiek hebben plaatsgevonden zijn de bestuurlijke bijeenkomst 'Het belang van regionale samenwerking' en de eindbijeenkomst van de drie leerateliers voor ambtenaren. In deze bijeenkomsten was netwerken geïncorporeerd in het programma, en werd afgesloten met een netwerkborrel.

Programmalijn Versterken kennispositie overheden

Door gemeenten en waterschappen te ondersteunen met aanvullende kennis en data wordt de slagkracht versterkt.

Wat hebben we gedaan?

We hebben sessies georganiseerd over Europese financieringskansen, informatiebeheer en IBT-Omgevingsbeleid. Ook heeft er een EU-leerging van vier halve dagdelen plaatsgevonden met als doel het vergroten van EU-kennis in de regio. Denk hierbij aan hoe organisaties werken, inhoudelijke kansen, Europese processen, et cetera.

Vanuit de Staat van Utrecht wordt jaarlijks een special gepubliceerd en een informatieve bijeenkomst georganiseerd. In 2021 ging dit over de gevolgen van corona in de provincie Utrecht, in 2022 over de kansen en uitdagingen van de toenemende ouder wordende bevolking. Deze sessies zijn extra gepromoot in het netwerk vanuit SUB, om zo kennis aan te bieden aan de gemeenten en waterschappen.

Tevens gaan we, samen enkele andere overheden zoals de gemeente Utrecht, een bijdrage leveren aan de 'Public Management Research Conferentie 2023 (PMRC)'. Dit is een belangrijke bijeenkomst op het gebied van openbaar management, met experts van over de hele wereld. De PMRC wordt in 2023 gehost door de Universiteit Utrecht.

Tot slot zijn collega's op verschillende plekken in de organisatie bezig met het beter ontsluiten van kennis en data, zowel intern als extern. Vanuit het programma SUB denken we mee met het programma 'Slimmer met Data' en het team GIS over hoe we dit kunnen borgen. Er wordt momenteel gekeken hoe verschillende trajecten bij elkaar aansluiten en of zij elkaar kunnen versterken.

Programmalijn Doorontwikkelen interbestuurlijk toezicht

Door het interbestuurlijk toezicht meer in dialoog op te pakken, is er aandacht voor een goed gesprek voeren aan de voorkant en gemeenten en waterschappen vroegtijdig informeren over de toezichtstaken en waar zij aan moeten voldoen.

Wat hebben we gedaan?

In het kader van het reguliere toezicht zijn bij alle toezichtdomeinen gesprekken gevoerd met de toezichtontvangers. Hierbij zijn ook de actualiteiten bij de toezichtontvanger en toezichthouder besproken, alsook landelijke ontwikkelingen op het gebied van wetgeving.

De volgende kennisbijeenkomsten hebben plaatsgevonden:

- Een algemene kennissessie over de doorontwikkeling van het IBT.
- Een kennisbijeenkomst van het domein informatiebeheer over de ontwikkelingen in het (digitale) informatiebeheer. Deze bijeenkomst bestond uit een plenaire lezing en een aantal workshops.
- Een regiobijeenkomst van het domein financieel toezicht met als thema 'Het sociaal domein'. Een tweetal sprekers van een Friese gemeente hebben gesproken over het succesvol realiseren van bezuinigingen binnen het sociaal domein.
- Een regiobijeenkomst in het kader van het financieel toezicht waarbij landelijke actualiteiten zijn gedeeld, o.a. de herverdeling van het gemeentefonds en de effecten daarvan. Daarnaast heeft een Utrechtse gemeente gepresenteerd hoe zij invulling geven aan financieel op orde zijn.
- Een regiobijeenkomst in het kader van het financieel toezicht waarbij landelijke actualiteiten zijn gedeeld, over risicomanagement is gesproken en een Utrechtse gemeente de leermomenten vanuit het integraal huisvestingsplan heeft gedeeld.
- Een kennisbijeenkomst van het domein omgevingsrecht. Tijdens deze bijeenkomst stonden de onderwerpen Omgevingswet, themaonderzoeken en leren via toezicht centraal.
- De jaarlijkse wethouders bijeenkomst en het regio-overleg voor ambtelijke contactpersonen.
- Een bijeenkomst met nieuwe wethouders (september 2022) o.a. over huisvesting statushouders.
- Ambtelijke kennissessie 'Informatiebeheer bij samenwerking' n.a.v. de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen.

Programmalijs Overzicht samenwerkingsverbanden

Een overzicht van samenwerkingen biedt inzicht in welke partijen in welk samenwerkingsverband een rol hebben en hoe effectief samenwerkingen zijn ingericht.

Wat hebben we gedaan?

We zijn begonnen met onderzoeken hoe andere overheden met dit vraagstuk omgaan. Er zijn gesprekken gevoerd met andere provincies om te kijken of en hoe zij dit inrichten. Daarnaast is gewerkt aan een overzicht van samenwerkingsverbanden waarin gemeenten, waterschappen en provincie deelnemen. Dit overzicht zal komende periode uitgewerkt worden in een GIS applicatie. De applicatie wordt toegankelijk gemaakt voor de decentrale overheden binnen de provincie.

Overig

Om zicht te houden op hoe onze partners de uitvoering van het programma SUB waarderen, is er een klankbordgroep opgericht. In deze klankbordgroep zit een ambtelijke vertegenwoordiging van gemeenten en waterschappen. De afgelopen anderhalf jaar is regelmatig met hen overlegd over de voortgang en de activiteiten van het programma. Zo denken zij onder andere mee in de onderwerpen voor bijeenkomsten in de programmalijs 'Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken' en houden ze ons op de hoogte van de behoeften die in hun bestuur en organisatie spelen.

Voortgang instrumentenkoffer

De instrumentenkoffer is – naar aanleiding van de Covid-19 pandemie – opgenomen in het programma Sterk Utrechts Bestuur om instrumenten aan te bieden waar bij onvoorziene situaties op korte termijn behoefte aan is en waarbij snel geschakeld kan worden. Omdat behoeften veranderen, kan ook de inhoud van de instrumentenkoffer wijzigen.

Instrument Financiële scan

Een financiële scan is een verdiepend onafhankelijk onderzoek naar de baten en lasten van een gemeente, met inzicht in waar de pijnpunten zich voordoen binnen een organisatie en hoe een gemeente ervoor staat ten opzichte van vergelijkbare gemeenten.

Wat hebben we gedaan?

Om te zien of de financiële scan de gewenste resultaten oplevert, is een pilot uitgevoerd. De gemeenten Lopik, Montfoort, Woudenberg, Utrechtse Heuvelrug hebben vrijwillig deelgenomen aan deze pilot.

Uit de evaluatie van de pilot bleek dat de gemeenten deels tevreden waren met de opbrengst van de financiële scan en dat deze van meerwaarde is. Verbeterpunten zaten enerzijds in het detailniveau van de informatie en anderzijds in de leesbaarheid. Daarnaast gaven enkele gemeenten aan dat zij meer praktisch toepasbare aanbevelingen hadden verwacht. Zij konden de resultaten uit het onderzoek beperkt doorvertalen naar concrete verbeterpunten. Hierdoor was de praktische toepasbaarheid minder dan gemeenten hadden gehoopt. Voorafgaand aan de pilot is aangegeven dat de onafhankelijk onderzoeker wel aanbevelingen formuleert maar niet op de stoel van de gemeente kan gaan zitten.

In overleg met collega's van Interbestuurlijk Toezicht is besloten om de financiële scan niet in deze vorm door te zetten. Gemeenten hebben behoefte aan concrete oplossingen, die de provincie in de rol als toezichthouder niet kan geven. In plaats daarvan wordt onderzocht hoe wij gemeenten op andere manieren kunnen ondersteunen. De provincie Gelderland heeft bijvoorbeeld een dashboard waarop de financiële gegevens van de Gelderse gemeenten worden gepresenteerd. Met deze inzichten is in gesprek gegaan met de afdeling Data, Kennis en Innovatie om te kijken wat zij kunnen betekenen. Momenteel wordt de data omgezet naar een Power-BI model, om zo meer inzicht te krijgen in de beschikbare financiële data. Wanneer dit traject is afgerond wordt gekeken of de informatie gedeeld kan worden met de Utrechtse gemeenten om hen meer inzicht te geven in hun financiële positie.

Instrument Stimulans in samenwerking

Samenwerking met buurgemeenten kan een effectiviteits- en/of efficiëntieslag opleveren. De provincie wil intergemeentelijke samenwerking daarom stimuleren. Via dit instrument kan hiervoor een subsidie worden aangevraagd.

Wat hebben we gedaan?

In 2021 is een subsidie van € 15.000,- verleend voor het traject 'Waardevol Lopik', over de kernkwaliteiten van het gebied en de gemeenschap. Dit is van belang als achtergronddocument voor hun blik op de toekomst. De vorige gemeenteraad heeft een besluit genomen tot een bestuurlijke opschaling, waarvoor het ontwikkelen van een blik op de toekomst sterk van belang is. De uitkomst van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 laat een verschuiving van het politiek spectrum zien waardoor de bestuurlijke opschaling niet meer in beeld is.

Instrument Belangenbehartiging richting rijksoverheid

Veel (individuele) gemeenten hebben minder mogelijkheden dan de provincie om hun belangen goed te positioneren bij het Rijk. Waar nodig ondersteunt de provincie bij het gezamenlijk communiceren van onze belangen richting het Rijk. Als provincie hebben we directere ingangen en kan de stem van meerdere gemeenten worden weergegeven.

Wat hebben we gedaan?

Veel activiteiten bij dit instrument vinden voortdurend plaats. Een concreet voorbeeld betreft de coördinerende rol die de provincie heeft gepakt bij de acties naar aanleiding van de valwind Leersum. Daarbij hebben we, mede namens de gemeente, een brief gestuurd naar het Rijk om aandacht te vragen voor de situatie en te wijzen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gedeputeerde met vertegenwoordigers van het Rijk het gebied in gegaan.